

گزارش خبرگزاری آران از همایش بزرگداشت شهید شیخ محمد خیابانی

بعد از جنگ جهانی دوم حرکت های اسلامی به صورت خودجوش به وجود آمده و این حرکت های اسلامی استقلال ملت ها را تضمین می کرده است

به گزارش آران نیوز: همایش ملی بزرگداشت شهید شیخ محمد خیابانی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شبستر در حال برگزاری است و دکتر مهدی عبدخدایی عضو جمعیت فداییان اسلام در این همایش در سخنانی با عنوان «نقش علمای آذربایجان در اتحاد و همبستگی ملی در ایران و بررسی قیام شیخ محمد خیابانی» با اشاره به نقش روحانیت در مبارزات مردمی و پیدایش انقلاب های اسلامی گفت: «بعد از جنگ جهانی دوم حرکت های اسلامی به صورت خودجوش به وجود آمده و این حرکت های اسلامی استقلال ملت ها را تضمین می کرده است.»

سخنران ویژه همایش با توجه به سرکوب حرکت های اسلامی به وسیله ناسیونالیسم اظهار کرد: «تمام شخصیت هایی که در این حرکت های اسلامی دخالت داشتند به وسیله ناسیونالیست ها قلع و قمع شدند.»

آخرین بازمانده از حلقه یاران شهید نواب صفوی با توجه به نقش انگلیس در به شهادت رساندن شیخ محمد خیابانی گفت: «در کشتن خیابانی انگلیسی ها دست داشتند، چون آنها می خواستند نظامی را سر کار بیاورند تا این نظام بتواند تمام آزادی خواهان را سرکوب بکنند و میرزا کوچک خان را بکشد.»

عبدخدایی گفت: «نام شیخ زنده است و امیدوارم همچنان زنده بماند و به همراه نام کسانی که در راه آزادی این مملکت در راه مبارزه با استکبار جهانی و قدرتهای بزرگ جنگیده اند بر سینه تاریخ بدرخشد.»

دکتر شهرتی فرماندار شهرستان تبریز دیگر سخنران همایش بود که در مورد نقش شیخ محمد خیابانی در جنبش آزادیخواهی ایران بحث کرد.

حجت الاسلام محمدزاده امام جمعه شبستر هم در سخنان کوتاهی به رسالت هر انسانی در زندگی خویش به نقش و تاثیر علمای دینی و روحانیت در جنبشهای مردمی پرداخت و طبق حدیث معتبر علما را وارثان و ادامه دهندگان راه انبیای الهی دانست.

برگزاری نمایشگاه کتاب توسط موسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران در حاشیه برگزاری همایش و رونمایی از کتاب "ایران را باید ایرانی بسازد" از دیگر بخش های همایش ملی شیخ محمد خیابانی بود.

در ادامه برنامه خانم دکتر سیمین فصیحی طی سخنرانی با موضوع نسبت بین سنت و مدرنیته در اندیشه شیخ محمد خیابانی اظهار داشت: سنت را می توان با رویکردهای مختلف بررسی کرد اگر سنت را به ازای آنچه منتقل شده است بگیریم نخست آنچه به گذشته مربوط است شامل می شود دوم مکانیسم درونی درون سنت است که با شرایط جدید تطبیق پیدا می کند.

وی افزود: سنت آنچه نسل جدید را با جامعه تطبیق می دهد و دارای بار ارزشی خاصی است معنی دیگر سنت را می توان در سنت اسلامی، مسیحی، یهودی و... جستجو کرد که در این معنای سنت اگر منظور ما است متون محور است و بازخوانی آن بستگی به آرای مفسر دارد.

فصیحی گفت: سنت دیگر سنتی است که پا را فراتر از دین تاریخی می گذارد که به مفهوم یک رویکرد نظری است که افلاطونی و ارسطویی است.

وی گفت: برخلاف تلقی که از سنت به معنای کهنه وجود دارد سنت چون در جامعه وجود دارد کهنه نیست و آنچه سنت را از حالت منفعل خارج می کند انطباق آن با شرایط جدید است و اگر سنت نتواند تجدیدنظر کند نمی تواند به حیات خود ادامه دهد.

عضو هیأت علمی دانشگاه الزهرا افزود: اگر به پیشینه تاریخی مدرنیته نگاه کنیم مدرنیته را باید فرایندی دانست که نقطه آغاز از غرب شروع شد. از قرن دهم میلادی تغییراتی آغاز شد و در قرن پانزدهم اصطلاح رنسانس به کار رفت که روبه آینده داشت که در این معنی مدرن بار معنایی ارزشی داشت و گاهی جنبه رادیکال و انقلابی پیدا می کرد.

فصیحی گفت: در عصر روشنگری که با انقلاب فرانسه آغاز شد مسائلی مانند توسعه، پیشرفت و روح زمان به اوج رسید و مدرنیته به معنای روح مستمر در حال تکامل معروف شد.

وی ادامه داد: یک وجه دیگر مدرنیته سلبی است که تأکید بر دگرگون شدن دارد و ضرورت نگرش انتقادی است که مدام با سنت در چالش است و در معنای سیاسی به سیادت انسان، آزادی و دموکراسی دارد و در معنای اقتصادی به توسعه و پیشرفت و در معنای فلسفی به انسان محوری و عقل گرایی تأکید دارد.

عضو هیأت علمی دانشگاه الزهرا با طرح این پرسش که تجدد چه مفهومی از اندیشه شیخ محمد خیابانی دارد، گفت: ارکان ادیان چه بودند؟ و این مفهوم چه مفهومی با سنت برقرار کرد؟ سوالاتی است که پاسخ به آنها با ارجاع به روزنامه های تجدد با اتکا به نطق ها و خطابه های خیابانی و تحلیل آنها در بستر تاریخی مورد نظر یعنی در فاصله بین انقلاب مشروطه تا کودتای رضاخان پیگیری شده است.

فصیحی ادامه داد: شیخ محمد خیابانی تجدد را به مفهوم فرایند می‌دانست که محصولش مدرنیته است که تأکید بر حق انسانی و فردی می‌کند و شیخ می‌گوید مسلک من تجدد است و خود را لیبرال می‌داند اما گفته شیخ نشان می‌دهد لیبرال نیست اگر لیبرال را هم به معنای امروز و هم به معنای آن روزی به شمار آوریم.

وی گفت: تأکید شیخ محمد خیابانی بر آزادی و دموکراسی بسیار است و به مساوات نیز معتقد است و به نظر شیخ، تنها چیزی که باید امنیت داشته باشد آزادی است.

عضو هیأت علمی دانشگاه الزهرا افزود: شیخ معتقد است که ما فرزند زمان هستیم و اشاره می‌کند عدالت انوشیروانی اگر در زمانی خودش اجرا شود عین استبداد است.

فصیحی در پایان خاطرنشان کرد: شیخ به دین پایبند است و معتقد است برای ایجاد دموکراسی باید به ترسیم آن پرداخت. سپس دکتر اسماعیل حسن‌زاده دانشیار گروه تاریخ دانشگاه الزهرا با موضوع تحلیلی بر روایت کسروی از قیام شیخ محمد خیابانی اظهار داشت: کسروی و بادامچی زاویه دید متفاوتی با شیخ محمد خیابانی دارد.

دانشیار گروه تاریخ دانشگاه الزهرا گفت: کسروی در جناح تنقید یون حزب دمکرات بوده و منتقد خیابانی و قیام او است در حالی که بادامچی در جناح قیامیان و همراه خیابانی و مؤید او است.

حسن‌زاده افزود: روایت کسروی دارای دو سطح تحلیل است در سطح تحلیل جامع‌شناختی - تاریخی، او رویکرد هم‌دلانه به مشروطه‌خواهی آذربایجانیان، و آزاده‌خواهان آنان دارد.

وی در ادامه گفت: سطحی دیگر از روایت کسروی با رویکرد روانشناسی فردی و انگیزه‌شناسانه، تحلیلی بدبینانه و تقلیل‌گرایانه از خیابانی و قیام ارائه می‌دهد. هرچند کسروی خود مدعی است که رویکرد تاریخی به واقعه دارد و از رویکرد سیاسی دور است اما دو سطح نگرشی تحلیلی و روایی او نشان می‌دهد تحت تأثیر نگرش ایدئولوژی ملی‌گرایی و گاه دخالت بیگانگان است.

دانشیار گروه تاریخ دانشگاه الزهرا افزود: در زمان نگارش (1304) کسروی مورخی نامدار نیست بلکه رئیس عدلیه خوزستان است و با نگرش تاریخ مشروطه که بیش از یک دهه بعد اتفاق افتاد و در قامت یک مورخ تمام عیار خود را نشان داد، فاصله دارد.

حسن‌زاده ادامه داد: حتی نوشتن این واقعه بیش از آنکه ناشی از انگیزه‌های تاریخ‌پژوهانه باشد بیشتر به خاطر درخواست برخی از دستداران تاریخ و فرهنگ آذربایجان از او برای نگارش خاطراتش با خیابانی به خاطر همکاری‌اش با او و آگاهی از واقعه است.

محمد امیر احمدزاده استادیار پژوهش‌سکده تاریخ پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی با موضوع مفهوم استقلال در تحركات منطقه‌ای پس از مشروطیت ایران (مطالعه موردی؛ رویکرد شیخ محمد خیابانی در تبریز) طی سخنانی در همایش گفت: استقلال یکی از لوازم پیشرفت و از مقدمات درخشش ظرفیت منابع انسانی، فرهنگی و اجتماعی هر سرزمین است مشروطه‌خواهان ایرانی رهایی از سلطه خارجی، استقلال سیاسی - نظامی و اقتصادی را یکی از اهداف و آرمان‌های هدف خود تلقی می‌کردند.

وی افزود: مسئله این سخنرانی این است که تحركات اجتماعی - پارلمانی شیخ محمد خیابانی تا حدی در ادامه خوانش مشروطه‌خواهانه از مفهوم استقلال و معانی مترتب بر آن قابل تفسیر است.

احمدزاده ادامه داد: رویکرد، روش فکری و کنش اجتماعی شیخ محمد خیابانی و جغرافیایی سیاسی و تحركات او چگونه به تفسیر حرکت خود در راستای استقلال ایران در عصر قیام می‌پرداختند؟

وی گفت: شیخ محمد خیابانی انگیزه قیام خود را مخالفت با قرارداد 1919 و وثوق‌الدوله و مبارزه بر سر استقلال ملی می‌داند حال آنکه دولت نیز اعزام مخبرالسلطنه به تبریز و سرکوب حرکت خیابانی را حرکتی در راستای حفظ استقلال سرزمینی دانسته است و بر آن شده جنبش آزادیستان را حرکتی تهدیدآمیز معرفی نماید. دستاورد بحث حاضر بر مناقشه‌آمیز بودن مفهوم استقلال، معانی گسترده و ابعاد آن از سوی حکومت مرکزی در شرایط جنگ جهانی اول از یک سو، و تلقی متفاوت از آن سوی رهبران تحركات منطقه‌ای از جمله شیخ محمد خیابانی از جهتی دیگر تأکید دارد.

استادیار پژوهش‌سکده تاریخ پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی افزود: در بررسی مفاهیم کلیدی مطرح شده در نطق‌ها، سخنرانی و نوشتارهای خیابانی مشخص است که او از منظر گینی و رویکرد اسطوره‌ای - حماسی به مسئله استقلال می‌پرداخت و استقلال را شرافت هر ملتی می‌داند.

وی گفت: شیخ محمد خیابانی ایرانیان را ملتی می‌داند که 6 هزار سال سابقه استقلال دارند و در روزنامه تجدد خواست ایرانیان را برقراری دموکراسی در سراسر کشور اعلام کرده و خود را فرزند انقلاب مشروطه برشمرده است.